

افزایش احساس امنیت شهروندان شهر ری با اجرای طرح مبارزه با اراذل و اوباش

سرگرد حمید پناهی^۱

مهدی اکبریان^۲

نورمحمد جاوید^۳

سرگرد علی ناصری نژاد^۴

۸۸/۱۱/۸

۸۹/۲/۹

تاریخ دریافت:

تاریخ پذیرش:

چکیده

بر اساس ماده ۳ قانون ناجا، هدف از تشکیل نیروی انتظامی، استقرار نظم و امنیت و تامین آسایش عمومی، فردی و... می باشد. بر خورد سخت، هوشیارانه و همه جانبه با اراذل و اوباش، از سال ۱۳۷۵ با طرح جمع آوری اراذل و اوباش در دستور کار ناجا قرار گرفت. تحقیق حاضر به منظور بررسی میزان تاثیر اجرای طرح مبارزه با اراذل و اوباش در احساس امنیت شهروندان شهر ری در سال ۱۳۸۷ به شرح زیر به سامان رسیده است: کسب آگاهی از میزان احساس امنیت شهروندان شهر ری، مقایسه تطبیقی وضعیت گروه های مختلف جامعه بعد از اجرای طرح و ارائه راهکارهایی در جهت افزایش دامنه ثمربخشی طرح در آتی است. در این تحقیق از روش پیمایشی استفاده شده است. به منظور دستیابی به نظر شهروندان چک لیست ۱۵ سوالی در بین ۱۰۰ نفر از شهروندان به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای توزیع شد. نتایج داده ها نشان می دهند؛ اکثر مردم گزارش کردند که پس از اجرای طرح اراذل و اوباش توسط سرکلانتری نهم شهر ری در شهری شبها با آرامش بیشتری در محله ها تردد می کردند ($p < 0/001$). همچنین از خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز هراسان نبودند ($p < 0/001$) و نیز گزارش کردند وقتی در خانه بودند احساس آرامش و آسودگی می کردند ($p < 0/001$). همچنین مردم گزارش کردند پس از اجرای طرح اراذل و اوباش، خود و خانواده شان احساس امنیت بیشتری داشتند ($p < 0/001$) و... در یک جمع بندی نتایج حاصل از این پژوهش حاکی است اجرای طرح مبارزه با اراذل و اوباش با افزایش احساس امنیت شهروندان در ارتباط بوده و اکثریت جامعه آماری تحقیق، عملکرد ناجا را در اجرای طرح مزبور مطلوب می دانند.

کلید واژه ها:

امنیت، احساس امنیت، طرح مبارزه با اراذل و اوباش، امنیت اجتماعی.

Email:hamid1199@yahoo.com

Email:mazmr84@gmail.com

Email:javid457@gmail.com

Email:naserinezhad@yahoo.com

۱. عضو هیأت علمی دانشگاه علوم انتظامی

۲. کارشناس ارشد رفاہ اجتماعی

۳. کارشناس ارشد جمعیت شناسی

۴. کارشناس انتظامی

مقدمه

احساس امنیت پدیده روانشناختی- اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگونی می‌باشد. به لحاظ روش‌شناسی احساس امنیت، سازه‌ی چندبعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه‌ای متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه‌گیری است (موذن جامی، ۱۳۷۸). احساس امنیت فرآیندی روانی و اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علائق، خواسته‌ها و توانمندیهای شخصیتی و روانی خود در ایجاد و یا از بین بردن آن سهم اساسی دارند (موذن جامی، ۱۳۷۸). منابع تأمین‌کننده احساس امنیت برای آحاد و گروههای مختلف جامعه نیز متفاوت از همدیگر است و این منابع در سه سطح کلان، میانی و خرد اثرگذار می‌باشند. روابط میان نهادهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه، چالشهای بین گروهها و جناحهای مختلف، کارکرد نیروهای انتظامی، ارتش، قوه قضائیه، نظام پولی، نظام‌مندی شغلی، تعاملات جناحهای سیاسی، بهره‌وری اقتصادی و بسیاری دیگر از پارامترها ساختار میانی احساس امنیت در گروههای جامعه را شکل می‌دهند و در سطح خرد نیز روابط بین افراد جامعه در حوزه کار، تحصیل، اقوام و خویشاوندان، همسایگان، همکاران و نیز تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم روزانه افراد از پدیده‌های مختلف از جمله سرقت، ضرب و شتم، قتل و غیره و برخورداریهای اقتصادی- اجتماعی افراد، احساس امنیت در سطح خرد را شکل می‌دهد (رفعتی، ۱۳۸۶). نیروی انتظامی به عنوان یکی از ارکان اصلی در برقراری امنیت در جامعه می‌باشد. براساس ماده ۳ قانون ناجا هدف از تشکیل این نیرو استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی، فردی درنگهبانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی در چهارچوب این قانون در قلمرو جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

طرح جمع‌آوری ارادل و اوباش یکی از مأموریت‌های محوله‌ای است که طی سالهای اخیر در دستور کار ناجا قرار گرفته است. اکثر سازمان‌ها و مؤسسات برای بهبود فعالیت خویش و هماهنگی هر چه بیشتر با جامعه به سری نتایج پژوهش و سنجش افکار عمومی روی آورده و به این نتیجه رسیده‌اند که نظرات مردم می‌تواند نقش بسزایی در بالا بردن سطح کیفیت و بهبود روشها و همکاری مستمر آنان داشته باشد و نیز موفقیت هر طرحی با مشارکت و همکاری عموم مردم تحقق می‌یابد. یکی از مناطقی که حضور ارادل و اوباش آن را تحت تأثیر قرار داده بود، شهرستان ری بود که این طرح در این منطقه به مرحله اجرا درآمد.

پژوهش حاضر تلاش نظام‌مند برای آگاهی از میزان احساس امنیت شهروندان شهرستان ری پس از اجرای طرح اراذل و اوباش توسط سر کلانتری نهم شهر ری در سال جاری است. این پژوهش بر آن است که اولاً از یک سوم میزان احساس امنیت شهروندان ری راپس از این طرح موردسنجش قراردردو ثانیاً راهکارهایی در جهت افزایش اثر بخشی طرح مبارزه با اراذل و اوباش ارائه نماید. بی تردید سر کلانتری نهم شهری ری با اعمال نظر در یافته‌های این پژوهش هم می‌تواند از کاستی‌های طرح و نقاط ضعف عملکرد کارکنان خویش در عملیاتی نمودن طرح آگاه شود و هم برای از میان برداشتن آن کاستی‌ها اقدامات لازم را عملی سازد.

بیان مسأله

مهم‌تر از امنیت، موضوع احساس امنیت است. وجود امنیت در یک جامعه به همان اندازه مهم است که احساس امنیت و امنیت روانی در آن جامعه لازم است. لذا بعضی کارشناسان احساس امنیت را در یک جامعه، مهم‌تر از وجود امنیت در آن می‌دانند. چون ممکن است در جامعه ای امنیت از لحاظ انتظامی و پلیسی وجود داشته باشد ولی فرد احساس امنیت ننماید. در این خصوص باید به بررسی مسایل فردی در زمینه امنیت پردازیم. هر چند بررسی این بعد از امنیت به معنای نادیده گرفتن سایر سطوح آن از جمله امنیت ملی و یا بین منطقه ای و یا بین المللی نخواهد بود. میتوان گفت موضوع امنیت از فرد شروع شده و به خانواده و جامعه و در نهایت نظام بین‌المللی منتهی می‌شود. با این وجود باید گفت تأمین امنیت و احساس امنیت فردی در درجه اول به فرد برمی‌گردد (فرانک عربی، ۲۹۸: ۱۳۸۴). با توجه به این مهم که اگر کاهش امنیت در جامعه رخ دهد، بی‌اعتمادی، رواج بدبینی و شایعه، عدم مشارکت و همکاری در برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی کشور را به دنبال خواهد داشت و از آنجایی که احساس امنیت در بین مردم ناشی از عدم وجود هر گونه خطر و تهدید بالقوه و بالفعل می‌باشد؛ یکی از مسایل مهم اجتماعی که زمینه ساز از بین بردن احساس امنیت در بین مردم می‌شود وجود افرادی است که با نقض قوانین و ایجاد رعب و وحشت سعی در قدرت نمایی در جامعه دارند. در پیشگیری و مقابله با خود نمایی این گونه افراد نیاز به اهرم‌ها و مکانیزم‌های کنترلی در جامعه احساس می‌شود. در این راستا سر کلانتری نهم شهر ری برابر تدابیر ابلاغی این طرح را در حوزه استحفاظی خود با هدف کاهش شیوع آسیب‌های

اجتماعی، افزایش میزان احساس امنیت شهروندان و افزایش رضایت شهروندان از عملکرد پلیس، به مرحله اجرا گذاشت. انجام چنین پژوهشی در راستای ارائه راهکارهایی در جهت افزایش احساس امنیت لازم و ضروری می‌نمود. این پژوهش با هدف بررسی اینکه اجرای طرح مبارزه با اراذل و اوباش توسط سر کلانتری نهم شهرستان ری تا چه میزان در احساس امنیت شهروندان تأثیر گذار بوده است، انجام شده است و در صدد است راهکارهایی در جهت افزایش دامنه اثربخشی طرح مبارزه با اراذل و اوباش ارائه دهد.

چارچوب نظری پژوهش

امنیت از جمله مفاهیم مطرح در علوم انسانی است که همانند بسیاری مفاهیم دیگر (جامعه، فرهنگ، ارزش و...) پیچیدگی و گنگ بودن، خصیصه ذاتی و ماهوی آن است. معماگونگی امنیت و فرو رفتن در هاله‌ای از رمز و رازهای تئوریک و ایدئولوژیک و روزمره‌گی تا جایی است که بوزان، از نظریه پردازان برجسته در این باره بیان کرده «و هر کوششی برای درک مفهوم امنیت، بدون آگاهی کافی از تناقضات و نارسایی‌های موجود در خود این مفهوم ساده اندیشانه است.» (بوزان به نقل از تاجیک، ۱۳۷۹: ۳۷).

پاتریک مورگان^۱ در این باره می‌گوید: «امنیت مانند سلامتی یا منزلت نوعی شرایط است که به آسانی تعریف و تحلیل نمی‌پذیرد. (مورگان به نقل از تریف و همکاران، ۱۳۸۳: ۱۰-۹) مک سوئینی امنیت را واژه‌ای لغزنده و بی‌ثبات می‌خواند که در گستره گیج‌کننده‌ای از زمینه‌های متنوع و در جهت اهداف چندگانه به وسیله افراد، شرکت‌ها، حکومت‌ها و متخصصان آکادمیک به کار رفته است و در این فضا مجموعه‌ای از چیزها، مردم، وسایل، اهداف، حوادث خارجی و احساسات درونی منظور شده‌اند (کیوان حسینی، ۱۳۷۹: ۸۵-۸۴). تعبیر بوزان درباره پیچیدگی مفهوم امنیت این است که امنیت یک مفهوم توسعه نیافته است، به نظر وی امنیت هنوز توسعه لازم را پیدا نکرده است که بتوان یک مصداق واحد خارجی برای آن قایل شد و تعریف مشخصی از آن ارائه داد.

در واقع احساس امنیت تلفیقی از عوامل فردی، روانی و اجتماعی تلقی می‌شود. امنیت بعد عینی مسأله و احساس امنیت به عنوان بعد ذهنی تلقی می‌شود. احساس عدم امنیت به دلایل متعدد پدید می‌آید.

1. Patrick Morgan

یکی از دلایل مهم احساس ناامنی، ممکن است به خاطر موقعیت و وضعیت خاص حاکم بر یک جامعه باشد و فرد به خاطر پاره ای از عوامل مخل امنیت در جامعه احساس ناامنی کند. احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود امنیت در آن جامعه ناشی می گردد و هر چه میزان فراوانی جرم بالاتر باشد، احساس امنیت در آن جامعه پایین تر است. اما گاهی این احساس عدم امنیت ممکن است ریشه روانی و فردی داشته باشد نه اجتماعی (کلاهیجان، ۱۳۸۲: ۱۳۴).

احساس ناامنی در تقابل با احساس امنیت است و همان گونه که احساس امنیت با نشانه‌های تحرک انگیز، پویایی، هم‌گرایی، خوش‌بینی، امید به آینده، محبت، اعتماد و اطمینان و کوشش و... شناخته شده و در فرد تبلور می‌یابد و جامعه را تحت تاثیر قرار می‌دهد، نشانه‌های احساس ناامنی نیز همان گونه فرد و متقابلاً جامعه را از کژتابی‌های فرد متاثر می‌سازد. در همین ارتباط بعضی از روان‌شناسان معتقدند که احساس ناامنی یک احساس مجرد و محدود نیست بلکه احساس پیچیده و مرکبی است که باید به عنوان یکی از صفات اصلی شخصیت انسان محسوب گردد (مهدی زاده، ۱۳۸۲: ۲۶).

با بررسی انجام شده، احساس عدم امنیت برخی از کشورها به واسطه نوع حکومت، افزایش بزهکاری، عدم کنترل مجرمان، ناکارآمدی نیروهای پلیس، محرومیت‌های اقتصادی و... ناشی از عدم امنیت مالی، جانی و روانی در جامعه است.

به طور طبیعی فقدان امنیت، احساس آن را در شهروندان کاهش خواهد داد. لیکن در برخی از جوامع با وجود امنیت قابل قبول و تحرک نیروهای پلیس در مقابله با متجاوزان و مجرمان و تامین حداقل نیازهای مردم توسط دستگاه‌های مربوطه، احساس عدم امنیت در شهروندان به نسبت وجود امنیت رقم بالاتری را نشان می‌دهد. (رفعتی، ۱۳۸۶: ۲۹)

دیدگاه و نظریه های امنیت

آبراهام مازلو در هرم سلسله مراتب نیازها، اولین نیاز انسان را نیازهای فیزیولوژی از قبیل گرسنگی، تشنگی و امثال آن قرار داده است. پس از آن، یعنی در دومین سطح از این سلسله مراتب، نیازهای ایمنی شامل احساس امنیت کردن و دور از خطر بودن را قرار داده است. در این سلسله مراتب، نیازها از نیازهای اساسی و زیستی آغاز می‌شود و سپس در سطوح بالاتر به نیازهای پیچیده روانی می‌رسد و در نهایت به خود شکوفایی و تعالی منتهی می‌شود. به

نظر مازلو تنها پس از برآورده شدن نیازهای اولیه، نیازهای بعدی نقش مهمی بر عهده می گیرند. نیازهای هر سطح معین باید دست کم تا حدودی ارضاء شوند تا نیازهای بعدی بتوانند به صورت عوامل تعیین کننده رفتار انسان در آیند. وقتی نیازهای سطح پایین تر که در هرم سلسله مراتب نیازهای مازلو، نیازهای فیزیولوژیایی از قبیل گرسنگی، تشنگی و امثال آن قرار دارد، برآورده نشده و دستیابی فرد به غذا و آب مشکل باشد، تلاش برای ارضای آن نیازها بر اعمال فرد مسلط خواهد شد و انگیزه های سطح بالاتر اهمیت چندانی نخواهد داشت. زمانی که نیازهای اساسی ارضاء شوند، آن وقت آدمی می تواند وقت و نیروی خود را صرف علایق ذوقی و فکری کند. کوشش های علمی و هنری در افرادی که باید برای غذا، مسکن و ایمنی مبارزه و تلاش کنند کمتر شکوفا می شود. هر چند در هرم سلسله مراتب نیازهای مازلو، اولین نیاز انسان نیازهای فیزیولوژیایی منظور شده است، ولی باید توجه کرد که حتی برآورده کردن نیازهای اساسی نیز در سایه امنیت امکان پذیر است. اساساً انسان مایل است نیازهای اساسی خود را در سایه امنیت ارضاء کند. شاید به همین دلیل است که انسان ها از همان ابتدا شروع به ساخت مسکن کرده اند. البته این نیاز به امنیت در جانوران هم وجود دارد و شاید به همین دلیل است که جانوران هم از ابتدا شروع به ساخت لانه کرده اند. لذا باید پذیرفت که فاصله بین نیازهای اولیه با احساس امنیت زیاد نیست و شاید بتوان گفت به محض برآورده شدن نیاز اساسی و فیزیولوژیایی، نیاز به امنیت سر بر می آورد، چرا که رفع این نیازها در سایه امنیت و آرامش مطلوب است. به هر حال در زمانی که انسان گرسنه است رفتار و اعمال او تحت تاثیر این نیاز اوست. در این مرحله تمام تلاش او برای رفع نیاز او به غذا به کار گرفته می شود. در این مرحله نیاز به امنیت تعیین کننده نوع رفتار و تلاش فرد نخواهد بود بلکه بر عکس، ممکن است نیازهای اولیه فرد موجب شود تا به خاطر برآورده شدن نیازهای اساسی و اولیه، امنیت خود و یا دیگران را به خطر بیندازد. البته به محض تأمین نیازهای اولیه بلافاصله انسان نیازمند امنیت و آرامش می شود. بدیهی است آنچه دومین نیاز انسان است، احساس امنیت و در امان بودن است نه امنیتی که در واقعیت وجود دارد؛ زیرا آنچه بر تفکر، اعمال و رفتار افراد اثر می گذارد، آن چیزی است که احساس می کنند نه آنچه که در واقعیت وجود دارد. نیاز به امنیت نیز رفتار انسان ها و حتی جانوران را تحت تاثیر قرار می دهد. تلاش برای خانه ساختن یکی از این رفتارهاست.

مکاتب نظری امنیت اجتماعی مقوله ای است که افراد و دولت به همراه یکدیگر در

تامین آن سهم و شریک هستند. در حال حاضر با توجه به کاهش کنترل حکومت ها بر جوامع خود، افزایش مهاجرت و جریان حکومت پناهندگان، بررسی روابط دولت و مردم امری اجتناب ناپذیر است. در ادبیات نظری پیرامون امنیت دو دیدگاه کلان «نبودتهدید» و «کسب فرصت ها» طرح گردیده است.

در واقع، امنیت در دولت طیف «نفی خطرات» و «دریافت منافع» معنا شده است به طوری که در صورت وجود دو شرط کلی میتوان تحقق امنیت را ادعا نمود. اول آن که خطر و تهدیدی وجود نداشته باشد و در حالت بعدی زمانی که امکان کسب منافع و دستیابی به اهداف فراهم باشد. بر این اساس، بر حسب آن که «مفعول» امنیت چه باشد، فردی، گروهی، محلی، ملی، منطقه ای و یا جهانی، وقتی خطری متوجه امنیت نباشد یا شرایط دریافت منافع آن مهیا باشد می توان از امنیت فردی، گروهی، امنیت محلی، ملی، امنیت منطقه ای یا جهانی صحبت نمود. بنابراین برای درک مفهوم امنیت اجتماعی لازم است به مفعول آن یعنی «اجتماع» نظر کنیم (مک کین لاین، لیتل، ۱۳۸۰: ۲۹).

دورکیم در تعریف جامعه می گوید: جامعه عبارت است از افرادی که گرد هم جمع آمده اند و مناسبات و روابطی در میان آنها به وجود آمده، این روابط به وسیله مقررات، مؤسسات یا نهادهای اجتماعی مستحکم شده و برای این مناسبات و حفظ روابط ضمانت اجرایی وجود دارد (الیاسی، ۱۳۷۹: ۲۵).

بر این اساس، وقتی همبستگی اجتماعی از خطرات و تهدیدات در امان بماند و شرایط دریافت و امتیازات بر این مهیا باشد، امنیت اجتماعی وجود دارد. مارکس جامعه را مرکب از حاصل جمع روابط متقابلی می داند که افراد در درون آنها قرار دارند، از نظر او روابط معینی جنبه بنیادی دارند و هم اینها مبنای تمیزگذاری شکلهای متفاوت جامعه را فراهم می سازد. اساسی ترین روابط اجتماعی روابط تولیدی است. همان روابط اجتماعی که در درون خود تولید زندگی مادی می کردند. بر مبنای نظر مارکس وقتی نیروهای تولیدی از خطرات و آسیب ها مصون بمانند، امنیت اجتماعی تحقق یافته است (الیاسی، ۱۳۷۹: ۲۵). بنابراین، وقتی خرده سیستم ها به ایفای نقش های خویش پرداخته و آسیبی متوجه آنها نباشد یا همچنین امکان کسب فرصتها برای انسجام خرده سیستم ها فراهم باشد، امنیت اجتماعی برقرار شده است (نویدنیایا، ۱۳۸۴: ۳۸).

رادینگتون می گوید: پلیس زمانی میتواند نظم را به وجود بیاورد که از نظر قانونی با استفاده

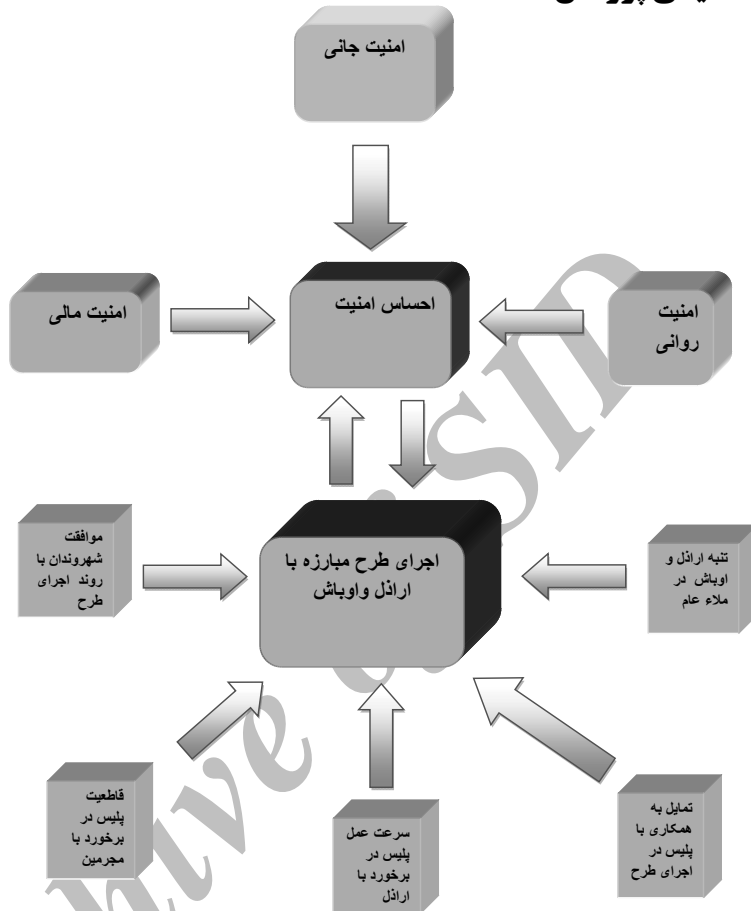
از زور به هنگام ضرورت قادر باشد دیگران را وادار به پذیرش نظم نماید و این امر بستگی کامل به تحقیق صلاحیت پلیس در این خصوص دارد. چنانچه صلاحیت مورد تردید واقع شود، پلیس توان خود را به سرعت از دست خواهد داد. بنابراین اگر صلاحیت و مشروعیت پلیس مورد قبول قرار گیرد، اغتشاشات بالفعل و بالقوه به حداقل خواهد رسید (نویدینا، ۱۳۸۴: ۴۶). الکساندر، مؤسس کارکردگرایی جدید معتقد است که یکی از مهمترین اصول و ویژگی های کارکردگرایی جدید، طرح جامعه‌شناسی چند بعدی است که بر اساس این طرز تلقی، الکساندر و همکارانش سعی دارند تا میان نظم فردی و جمعی و عمل مادی و ایده آلی به تلفیق جدیدی دست یابند. آنچه در این دیدگاه به نظر الکساندر مطلوب است، بررسی و تحلیل «نحوه اجتماعی شدن فرد» در جامعه منتج از نیروی جمعی با رفتارهای ارادی است. این طرز تلقی نقد کننده دیدگاهی است که عمل فردی را مطلقاً آزاد یا ناشی از جبر می داند. در این طرز تلقی الکساندر در پی طرح دیدگاه ترکیبی از فرد و جامعه، نظم فردی و جمعی، عمل مادی و غیر مادی و تحلیل عقلانی و تفسیری در اثر پیوند میان اندیشه های گافنگل، مید، شولتز، وبر، مارکس و دیگر صاحب نظران می باشد.

به تعبیر «جانسون» اگر سلامت جامعه را در اصطلاح تعادل اجتماعی بدانیم، مشکل اجتماعی ناشی از عدم تعادل، در ساختمان جامعه است. پس در بحث مشکلات اجتماعی باید به ریشه یابی آن در عدم تعادل در ساختمان جامعه تأکید نمود.

«باری بوزان» امنیت اجتماعی را به حفظ مجموعه و ویژگی هایی ارجاع می دهد که بر مبنای آن افراد خودشان را عضو یک گروه خاص اجتماعی تلقی نموده و به بیان دیگر، امنیت اجتماعی معطوف به جنبه هایی از زندگی شخص مربوط است که هویت گروهی او را تنظیم می کند.

باری بوزان معنای ارگانیکی امنیت اجتماعی را هویت قلمداد نموده و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویتی تلقی می کند و میان جامعه و اجتماع تفاوت قائل است و معتقد است جامعه برای بیان گسترده تر و مبهم تر جمعیت، دولت به کار برده می شود که بر پایه سرزمین و شهروندان رسمی استوار است، در حالی که اجتماع به گروهی که هویت خاصی دارند اطلاق می گردد. او جامعه را شامل هویت، خودپنداری اجتماعات و افرادی که خودشان را به عنوان اعضای اجتماع قلمداد می کنند، می داند در حالی که به نظر وی اجتماع شامل گروه‌هایی می باشد که دارای هویت یکسان هستند (نویدینا، ۱۳۸۲: ۲۶).

مدل عملیاتی پژوهش

روش پژوهش

گرچه در هر پژوهش خاصی می‌توان مجموعه‌ای از روش‌ها را به کار برد (دواس، ۱۳۸۳: ۱۵)، اما روش مورد استفاده در این تحقیق روش پیمایشی است که متداول‌ترین روش در تحقیقات کمی است. شیوه گردآوری داده‌ها و روش تحلیل آنها از ویژگی‌های بارز پیمایش هستند (دواس، ۱۳۸۳: ۱۳). پیمایش را می‌توان بررسی و سنجش مجموعه‌ای از افراد یا نظام‌های اجتماعی با توجه به ویژگی‌های فردی خاصی مانند سن، درآمد، شغل، نگرش نسبت به هر چیز و غیر آن تعریف کرد (Reynolds, 1977:52) که در آن از گروه‌های معینی از افراد خواسته می‌شود به تعدادی پرسش مشخص که برای همه افراد یکسان است پاسخ دهند و این پاسخها مجموعه اطلاعات تحقیق را تشکیل می‌دهند

(بیکر، ۱۳۷۷: ۱۹۶). به عبارت دیگر، پیمایش به ما این امکان را می‌دهد که صفت یا ویژگی هر مورد را برحسب هر متغیر گردآوری کنیم (دوواس، ۱۳۸۳: ۱۴). از این روش می‌توان برای آزمودن تبیین‌های تصدیق شده یا نظریات و همچنین ساختن نظریات جدید سود جست. پیمایش را می‌توان در زمره تحقیقات پهنانگر قرار داد که امکان مطالعه تعداد زیادی از افراد را به محقق می‌دهد. پیمایش غالباً با تعیین افرادی که معرف گروه مورد بررسی‌اند و همچنین طرح سؤالاتی که باید از آنها پرسیده شود آغاز می‌گردد (بیکر، ۱۳۷۷: ۲۴). پیمایش‌ها در مقایسه با سایر روشهای تحقیق متمرکزتر و سنجیده‌تر بوده و در پی اطلاعات کاملاً خاصی هستند. پیمایش‌ها غالباً مبتنی بر نمونه‌های بسیار دقیقتری از تحقیقات مشاهده‌ای هستند و لذا شهرت آنها عمدتاً متکی بر توانایی تعمیم یافته‌های آنها به جمعیتی بسیار بزرگتر است. تحلیل داده‌های پیمایش متکی است بر نوعی منطق علمی که بر روابط و تغییر روابط در اثر ورود عوامل جدید استوار است (بیکر، ۱۳۷۷: ۱۹۹؛ May, 1997: 85).

در این پژوهش ۱۰۰ نفر از شهروندان شهرری با روش نمونه‌گیری، در دسترس مورد مطالعه قرار گرفتند. به منظور توصیف احساس امنیت و همچنین بررسی همبستگی بین احساس امنیت و طرح مبارزه با اراذل و اوباش چک لیستی توسط پژوهشگران ساخته شد. این چک لیست شامل ۱۵ سوال بود که هر سوال بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت (خیلی زیاد، زیاد، تا حدی موافقم، کم، خیلی کم) تنظیم شده بود. داده‌ها پس از جمع آوری با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته های پژوهش

۱۰۰ نفر از شهروندان ساکن در شهرری مورد مطالعه قرار گرفتند. ۳۸ درصد از پاسخ دهندگان زن و ۶۲ درصد از پاسخ دهندگان مرد بودند. بیشتر پاسخگویان در گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال قرار داشتند و ۵۰ درصد از پاسخگویان از سطح تحصیلات دیپلم و بالاتر برخوردار بودند. نیمی از پاسخگویان شاغل بودند (جدول ۱).

جدول ۱- توزیع فراوانی افراد بر اساس سن، سطح تحصیلات و وضعیت اشتغال

گروه سنی	۲۱ تا ۳۰ سال	۳۱ تا ۴۰ سال	۴۱ تا ۵۰ سال	۵۱ تا ۶۰ سال	۶۰ سال به بالا	مجموع
درصد فراوانی	۳۱	۲۵	۲۰	۱۲	۱۲	۱۰۰
وضعیت تحصیلی	بیسواد	زیر دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس و بالاتر	مجموع
درصد فراوانی	۱۰	۲۶	۲۵	۱۴	۲۵	۱۰۰
وضعیت اشتغال	شاغل	در حال تحصیل	بیکار	بازنشسته	آزاد	مجموع
درصد فراوانی	۵۱	۸	۱	۱۱	۱۴	۱۰۰

جدول ۲- آمار توصیفی

خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد داده‌ها	شماره گویه
۰/۹۴۹۸	۰/۹۴۹۸۰	۴/۱۳۰۰	۱۰۰	۱۵

جدول آزمون t

شماره گویه	میانگین واقعی = ۳					
	آماره آزمون t	درجه آزادی df	آماره احتمال	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					حد پائین	حد بالا
۱۵	۱۱/۸۹۷	۹۹	۰/۰۰۰	۱/۱۳۰۰	۰/۹۴۱۵	۱/۳۱۸۵

بر اساس نتایج جدول ۲ بین اطلاع رسانی پلیس از طریق رسانه‌ها در خصوص اجرای طرح و ارتقاء احساس امنیت شهروندان، رابطه معنی داری از نظر آماری وجود دارد و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت از دیدگاه پاسخ دهندگان اطلاع رسانی پلیس از طریق رسانه‌ها در خصوص اجرای طرح در ارتقاء احساس امنیت شهروندان مؤثر است ($p < 0/001$).

جدول ۳- بررسی رابطه هر سؤال با احساس اجتماعی شهروندان شهری

سؤال ۱	سؤال ۲	سؤال ۳	سؤال ۴	سؤال ۵	سؤال ۶	سؤال ۷	سؤال ۸	سؤال ۹	سؤال ۱۰	
۵۲/۷۶۸	۲۵/۹۸۰	۵۲/۱۰۰	۵۵/۳۰۰	۳۴/۱۶۰	۸۰/۹۴۹	۴۰/۱۶۰	۹۲/۷۶۸	۷۹/۷۰۰	۳۹/۶۰۰	خی دو
۴	۴	۴	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۳	درجه آزادی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری

جدول ۴- بررسی رابطه هر سؤال با احساس امنیت اجتماعی شهروندان شهری

سؤال ۱۵	سؤال ۱۴	سؤال ۱۳	سؤال ۱۲	سؤال ۱۱	
۷۲/۷۰۰	۷۶/۹۰۰	۴۳/۰۰۰	۳۷/۳۸۱	۷۴/۹۰۰	خی دو
۴	۴	۴	۲	۴	درجه آزادی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معناداری

خی دو به دست آمده در ۱۵ سؤال مربوط به این فرضیه (جدول ۳ و ۴) در سطح احتمال خطا پذیری ۰,۰۵ از خی دو جدول با درجه آزادی ۴ و ۳ و ۲ بزرگتر است، بنابراین می توان گفت بین فراوانی مشاهده شده و فراوانی های مورد انتظار تفاوت معنی داری وجود دارد ($p < 0/001$). بنابراین، این فرضیه توسط آزمون خی دو نیز تأیید شده است.

اکثر مردم گزارش کردند که پس از اجرای طرح مبارزه با اراذل و اوباش توسط سرکلانتری نهم شهری مردم در شهر ری شبها با آرامش بیشتری در محله های جرم خیز تردد می کردند ($p < 0/001$). همچنین از خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز هراسان نبودند ($p < 0/001$) و نیز گزارش کردند وقتی در خانه بودند احساس آرامش و آسودگی می کردند ($p < 0/001$). همچنین مردم گزارش کردند پس از اجرای طرح اراذل و اوباش توسط سرکلانتری نهم شهری در شهر ری خود و خانواده شان احساس امنیت بیشتری داشتند ($p < 0/001$). همچنین اکثر نمونه ها پس از اجرای طرح اراذل و اوباش هنگام حضور در پارکها و اماکن عمومی و تفریحی احساس آسودگی بیشتری داشتند ($p < 0/001$). اکثر مردم قاطعیت پلیس در برخورد با مجرمین اجتماعی و خیابانی را در احساس آرامش تا حد زیادی مؤثر دانستند ($p < 0/001$). همچنین آن ها گزارش کردند که پس از اجرای طرح، امنیت شان تا حد زیادی بهتر شده است ($p < 0/001$). اکثر نمونه ها تا حد زیادی زمانی که پلیس در ساعات تعطیلی مدارس در میادین و مسیر تردد دانش آموزان مستقر بود احساس امنیت بیشتری می کردند ($p < 0/001$). همچنین اکثر نمونه ها پس از اجرای طرح تا حد زیادی کاهش مزاحمت های خیابانی برای دانش آموزان در ساعات تردد شان را گزارش کردند ($p < 0/001$). همچنین مردم تا حد زیادی مایل به همکاری با پلیس برای دستگیری افرادی که مخل نظم عمومی می شدند، بودند ($p < 0/001$). همچنین اکثر نمونه ها سرعت عمل

پلیس در رسیدگی به جرائم اجتماعی (مزاحمین خیابانی) را تا حد زیادی در احساس امنیت موثر دانستند ($p < 0/001$). نظر اکثر مردم این بود که پلیس همچنان بایستی در اجرای طرح اراذل و اوپاش کوشا باشد ($p < 0/001$). همچنین اکثر نمونه ها تا حد زیادی تنبیه اراذل و اوپاش در ملاء عام را در افزایش امنیت تاثیر گذار دانستند ($p < 0/001$). همچنین مردم تا حد زیادی با مقابله پلیس در برابر اراذل و اوپاش به همین طریق موافق بودند ($p < 0/001$) و نیز اطلاع رسانی پلیس از طریق رسانه ها در خصوص اجرای طرح اراذل و اوپاش را تا حد زیادی در ارتقاء احساس امنیت شهروندان موثر دانستند ($p < 0/001$).

لذا با توجه به نتایج آزمون t یک نمونه ای و آزمون خی دو می توان گفت اجرای طرح مبارزه با اراذل و اوپاش توسط سرکلانتری نهم شهری باعث افزایش احساس امنیت شده است.

Archive of SID

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش ۱۰۰ نفر از شهروندان شهرری مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج نشان داد اطلاع رسانی پلیس از طریق رسانه ها در خصوص اجرای طرح در ارتقاء احساس امنیت شهروندان در دیدگاه پاسخ دهندگان مؤثر بوده است و همچنین نتایج نشان داد اجرای طرح مبارزه با اراذل و اوباش توسط سرکلانتری نهم شهرری باعث افزایش احساس امنیت شده است. این یافته همچنین با نتایج پژوهش هایی که در ادبیات تحقیق از آنها سخن به میان رفته است هم خوانی دارد (رفعتی، ۱۳۸۶؛ عربی، ۱۳۸۴).

حفظ ثبات و امنیت جامعه یکی از مهمترین سیاستگذاری های کشور به شمار می رود و نیروهای انتظامی بیشترین بودجه های خود را صرف مقابله با جرایم و حفظ امنیت شهر می نمایند. همچنین ایجاد احساس امنیت و باورهای عمومی به وجود امنیت یک مرحله بالاتر از خود امنیت است. در این راستا پژوهش ها نشان داده اند مردمی که معتقدند پلیس محل زندگی آن ها خوب کار می کند و به آن اعتماد دارند کمتر احساس نا امنی می کنند (Ogg, 1999). به نقل از گروسی، میرزایی و شاهرخی، (۱۳۸۶). از آن جایی که احساس امنیت یک پدیده ذهنی است که ممکن است ریشه در رویکرد خوش بینانه به زندگی، تعامل مطلوب با دیگران داشته باشد از همین رو، افرادی که برخورداری از رویکرد مثبت و خوش بینانه به زندگی هستند، اغلب شأن و احترام بیشتری برای نهادهای متولی برقراری نظم و آرامش اجتماعی و سلامت روانی خویش قائل هستند و نیز این که ارزیابی مطلوب عملکرد یک سازمان در اجرای یک طرح موجب پدید آمدن نگرش مساعد به آن سازمان و کارکنان آن می شود. همین نگرش مساعد نیز به نوبه خود موجب افزایش نزدیکی و اعتماد افراد جامعه به اعضای سازمان و کارکنان آن می شود. از آنجایی که نیروی انتظامی یکی از مهمترین سازمان ها و تشکیلاتی است که برقراری امنیت را به عهده دارد، عملکرد این نهاد می تواند زمینه ساز ایجاد حس امنیت یا برعکس حس نا امنی باشد. بنابراین عملکرد مثبت آن علاوه بر اینکه در ایجاد امنیت در اذهان مؤثر است، همچنین بر نحوه تفکر و قضاوت مردم نسبت به پلیس بی تأثیر نخواهد بود و این قضاوت می تواند در صورت مثبت بودن منجر به تعامل مطلوب مردم با پلیس در انجام وظایفی که بر عهده دارد شود. پلیس برای دستیابی به این اعتماد می تواند طیف متنوعی از برنامه ها را انجام دهد. واکنش سریع نسبت به درخواست کمک شهروندان و یا نسبت به وقوع جرایم مانند طرح جمع آوری اراذل و

اوباش، از جمله شناخته شده ترین آنهاست. اما بررسی هایی که سازمان پلیس بعضی از کشورها انجام داده اند، متوجه شده اند که امکان برقراری تماس نزدیک تر و سهل ترین پلیس و آحاد جامعه می تواند تأثیرات به مراتب بیشتری در ایجاد احساس امنیت داشته باشد (حسینی، ۱۳۸۶). نتایج پژوهش ها حاکی است برنامه هایی که برای تقویت کمی و کیفی ارتباط پلیس با مردم طراحی شده، تأثیر موفقیت آمیزی در کاهش احساس ناامنی داشته است (brnrrtt, 1991) و نتایج پژوهش ها نشان داده هر چقدر سطح تماس و دسترسی بیشتر باشد، احساس امنیت بیشتر خواهد شد (ibid, 1997 به نقل از حسینی، ۱۳۸۶).

ناجا با ایفای صحیح وظایف خود و با استقرار حفظ و ثبات امنیت در دراز مدت و تبیین مستمر موفقیت هایش می تواند پیشکشوت ایجاد چنین باوری باشد. و از همه مهمتر، اولین مؤلفه ایجاد باور به امنیت در ذهن مردم و بازسازی اطمینان و اعتماد مردم بر ناجا است و اگر احساس اعتماد به ناجا دچار تزلزل شود، احساس عدم امنیت پدید می آید که به نوبه خود بستری برای تزلزل امنیت در عینیت جامعه است. می توان به این نکته اشاره کرد که ناامن سازی محیط جرم در جهت ایجاد امنیت، یکی از مهمترین راهکارهای ایجاد امنیت در ذهنیت و عینیت جامعه است. ناامن سازی محیط جرم اگر چه منحصر به ناجا نبوده بلکه یک وظیفه بین سازمانی و به عهده قوای سه گانه است اما مهم ترین سازمان برای تحقق این مهم است. ناامن سازی باید مناسب با محیطهای گوناگون جرم و با راهکارهای متناسب با آنها صورت می پذیرد.

پیشنهادهات

با عنایت به اینکه شهروندان شهری خواستار استمرار طرح مبارزه با اراذل و اوباش می باشند توصیه می گردد، سرکلانتری نهم شهری با ترکیبی از نظرات مردم و کارشناسان و با استفاده از امکانات و تجهیزات خود پیشنهادهات زیر را عملیاتی نماید:

- ۱- نسبت به احداث ایستگاه پلیس برای پیشگیری، مهار و کاهش جرائم در تعامل با شهرداری در نقاط جرم خیز و آلوده اقدامات مقتضی صورت گیرد.
- ۲- بهره گیری از نهاد های مردمی مانند هیات امناء مساجد، ریش سفیدان محلی و بسیج در سطوح مختلف به صورت سازمان یافته صورت گیرد.

۳- شناخت موقعیت های تهدید کننده و مخاطره آمیز و برنامه ریزی در جهت دفع آنها

به عمل آید.

- ۴- گشت زنی مفید با بهره گیری از امکانات موجود در ساعات جرم خیز انجام شود.
- ۵- رفتار سازمانی پرسنل به خصوص کارکنانی که با مردم مراوده و تماس دارند استاندارد سازی شود.
- ۶- آسیب شناسی خدمت در کلانتری‌ها به عمل آید.
- ۷- کنترل ارادل و اوباش به صورت نوبه‌ای توسط معاونت اطلاعات کلانتری‌ها و پلیس‌های تخصصی سرکلانتری انجام شود.
- ۸- ارائه الگوی رفتاری به کارکنان در کلانتری آموزش داده شود.
- ۹- توجه به ساختار کلانتری از لحاظ مدیریت کلانتری‌ها، متخصص نمودن کارکنان کلانتری‌ها، بهره گیری از آموزش، توجه به افسر آموزش و اعزام به دوره‌های تخصصی در کلانتری‌ها و توسط معاونت تربیت و آموزش صورت پذیرد.
- ۱۰- دخیل نمودن سازمانهای هم ردیف با ناجا در برقراری و حفظ امنیت.
- ۱۱- حمایت قضایی و حقوقی از عوامل کلانتری در برخورد با مشکلات انتظامی.
- ۱۱- پرداخت کارانه پیشگیری در زمان مقرر با توجه به عملکرد مثبت پرسنل.
- ۱۲- آشنا نمودن پرسنل با مقررات و آیین نامه‌های اجرایی.
- ۱۳- توجه روسای کلانتری‌ها به پرسنل ساعتی و زحمتکش در اجرای طرح ارادل و اوباش.
- ۱۴- نسبت به تبلیغات و عملکرد در جراید محلی و همچنین ارائه عملکرد در مجامع عمومی شهرری از جمله نماز جمعه... برنامه ریزی لازم صورت گیرد.
- ۱۵- معاونت نیروی انسانی فاتب با اتخاذ تدابیر مقتضی نسبت به افزایش نیروهای کلانتری‌ها اقدام لازم را انجام نماید.
- ۱۶ آموزش همگانی توسط معاونت اجتماعی فاتب، رؤسای کلانتری و کارشناسان اجتماعی آنها که اهداف ذیل را در پی دارد:
- الف- بالا بردن سطح اجتماعی و انتظامی افراد جامعه.
- ب- پیشگیری از وقوع جرم و کاهش تخلفات.
- ج- توسعه امنیت اجتماعی.
- د- تعمیم نظم عمومی و تامین آسایش فردی و اجتماعی.
- ه- مشارکت مردم در راستای تحقق اهداف ماموریتی نیروی انتظامی.
- و- صرفه جویی در منابع نیروی انسانی و تجهیزات نیروی انتظامی.

- الیاسی، محمدحسین (۱۳۷۹). «بررسی احساس امنیت شهروندان تهران و منزلت اجتماعی پلیس»، اندیشه انتظامی سال دوم شماره یک، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- یوزان، باری (۱۳۷۸). «مردم، دولت ها و هراس»، پژوهشکده ی مطالعات راهبردی: تهران.
- بیکر، تزل ال (۱۳۷۷). «نحوه انجام تحقیقات اجتماعی»، ترجمه هوشنگ نایی، تهران: انتشارات روش.
- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۰). «مقدمه ای بر استراتژی امنیت ملی ج. ا. ا.» (رهیافت ها و راهبردها) جلد اول، تهران: فرهنگ گفتمان، چاپ اول
- تریف، تری و همکاران (۱۳۸۳). «مطالعات امنیتی نوین»، ترجمه علیرضا طیب و وحید بزرگی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول.
- چلبی، مسعود (۱۳۵۷). «جامعه شناسی نظم»، چاپ دوم، تهران: نشر نی.
- حاجیان، ابراهیم (۱۳۸۴). «چارچوب روش شناختی برای بررسی احساس امنیت»، فصلنامه اندیشه انتظامی، سال دوم شماره یک، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- حسینی، حسین (۱۳۸۶). «مدیریت احساس امنیت در جامعه»، فصلنامه امنیت، سال ششم، شماره ۱.
- رفعتی اصل، سید عزیز (۱۳۸۶). «بررسی میزان امنیت شهروندان منطقه ۲۰ بعد از اجرای طرح اراذل و اوباش در تهران بزرگ»، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت انتظامی، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- روی، پل (۱۳۸۲). «معمای امنیت اجتماعی»، ترجمه منیژه نویدنیا، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره ۲۱.
- دوواس، دی. ای (۱۳۸۳). «پیمایش در تحقیقات اجتماعی»، ترجمه هوشنگ نایی، تهران: نشر نی.
- عربی، فرانک (۱۳۸۴). «بررسی امنیت اجتماعی از دیدگاه شهروندان شهر تهران، همدان، ارومیه، شیراز، کرمان، یزد، اصفهان، مشهد» مجموعه ی مقالات همایش امنیت اجتماعی جلد سوم، تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- کلاهیچیان، محمود (۱۳۸۲). «راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی»، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره یک، جلد اول، تهران: معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.
- کیوان حسینی، اصغر (۱۳۷۹). «دوازده نکته محوری در باب امنیت»، فصلنامه مطالعات دفاعی و امنیتی، سال هفتم، شماره ۲۵.
- کرامتی، مهدی (۱۳۸۴). «بررسی میزان احساس امنیت در بین حاشیه نشینان تهران»، فصلنامه مطالعات راهبردی، تهران.
- گروسی، سعیده، میرزایی، جلال، شاهرخی، احسان (۱۳۸۶). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت» (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره

- معاونت اجتماعی فرماندهی انتظامی استان گیلان (۱۳۸۲). «نگرشی بر پدیده ارادل و اوباش در ۳ ماهه اول سال ۱۳۸۲ نسبت به مشابه در سال گذشته»، رشت: معاونت اجتماعی.

- مؤذن جامی، محمدهادی (۱۳۷۸). «نگاهی به آسیب‌شناسی امنیت ملی»، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال یکم، شماره ۱.

- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۴). «درآمدی بر امنیت اجتماعی»، فصلنامه مطالعات راهبردی، تهران.

- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲). «گفتمانی پیرامون امنیت اجتماعی»، چکیده مقالات همایش امنیت اجتماعی، تهران: معاونت اجتماعی ناجا.

- Reynolds, P. D. (1977). A Primer in Theory Construction, Indiana: Bobbs-Merrill Education publishing.

- May, Tim (1997). Social Research : Issues, Methods and Process, Second Edition, Open University Press , Bucking ham Philadelphia.

Archive of SID